

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра психології

На правах рукопису

ПЕТРОВ АНДРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ
ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗМІСТУ ПРЕДМЕТНИХ
ЦІННОСТЕЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Спеціальність: 053 «Психологія»
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма Психологія
(назва)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:
ПАШКО Антоніна
Олександрівна
кандидат психологічних наук,
доцент

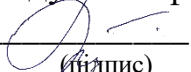

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 8 від 27.12.22

Завідувач кафедри

 Людмила ПРИСНЯКОВА
(підпис) (Ім'я, ПРИЗВИЩЕ)

Дніпро, 2023

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра психології
Освітній ступінь магістр
Спеціальність 053 «Психологія»
Освітня програма Психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри психології

 Людмила ПРИСНЯКОВА

«10» лютого 2023 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ПЕТРОВА АНДРІЯ ОЛЕКСІЙОВИЧА**

1. Тема роботи: «Формування психологічного змісту предметних цінностей та їх вплив на розвиток особистості».
2. Науковий керівник роботи: кандидат психологічних наук, доцент кафедри Пашко Антоніна Олександрівна. Затверджені наказом вищого навчального закладу від «29» жовтня 2022 року № 4
3. Строк подання роботи на кафедру: 14.02.2023р.
4. Мета кваліфікаційної роботи: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити трансформацію та розвиток ціннісних орієнтацій та психологічних особливостей у старших підлітків.
5. Завдання кваліфікаційної роботи

    підкреслити теоретичне значення поняття ціннісних орієнтацій особистості;

    визначення найважливіших факторів, що впливають на формування ціннісних орієнтацій старшокласників;

    підбирати психодіагностичні методи для емпіричного дослідження;

    провести емпіричне дослідження, логічний та математико-статистичний аналіз отриманих результатів.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№ з\п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Вступ	Жовтень 2022 р.	виконано
2.	I Розділ	Листопад 2022 р.	виконано
3.	II Розділ	Грудень 2022 р.	виконано
4.	III Розділ	Січень 2023 р.	виконано
5.	Робота в цілому	Лютий 2023р.	виконано

Науковий керівник _____

Антоніна ПАШКО

Здобувач вищої освіти _____

Андрій ПЕТРОВ

Дата видачі завдання 29.09.2022 р.

АНОТАЦІЯ

Петров А.О. Формування психологічного змісту предметних цінностей та їх вплив на розвиток особистості / Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 053 Психологія (освітньо-професійна програма «Психологія»). ВНПЗ ДГУ, Дніпро, 2023.

Зміст анотації

У сучасних умовах розвитку освіти в Україні пріоритетними завданнями виховного процесу є формування у підростаючого покоління загальнолюдських цінностей у процесі його соціалізації.

Як зазначають науковці (В. Алексєєв, Б. Волков, І. Кон та ін.), у кризовий період суспільства підлітки є доволі-таки нестійкими, морально невідготовленими та вразливими. Сучасні підлітки переживають гостру кризу в процесі формування своїх ціннісних орієнтацій. Кризовий стан спочатку проявляється у відсутності фундаментальних цінностей (сенсу життя, поняття життя, духовності, патріотизму та багато іншого). Практично всі психологи сходяться на думці, що підлітковий вік є дуже особливою фазою розвитку особистості.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів:

- вперше: на емпіричному рівні досліджено динаміку розвитку ціннісних орієнтацій у гендерному аспекті старшокласників. Проводячи методичний супровід моніторингу рівня розвитку ціннісних орієнтацій в учнів, сформульовані в роботі висновки та пропозиції можуть бути використані в практичній роботі шкільних психологів, педагогів та соціальних працівників.
- удосконалено: проблеми трансформації ціннісних орієнтацій старших підлітків, отримані в дослідженні теоретичні та емпіричні дані доповнюють уявлення про важливість формування вікових цінностей підлітків.
- досягнуто подальшого розвитку: розуміння розвитку ціннісних орієнтацій старшокласників у процесі їх соціалізації в освітньому середовищі; Результати

емпіричного дослідження можуть бути використані в практичній роботі шкільних психологів, педагогів, соціальних працівників та батьків.

Список публікацій здобувача:

1. Петров А.О. ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ. Актуальні проблеми юриспруденції та психології: матер. III Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 30 листоп. 2022 р.). Дніпро : ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2022. 146 с.

ABSTRACT

Petrov A.O. The formation of the psychological content of subject values and their influence on personality development / Qualification work for obtaining an educational degree "master" in the specialty 053 Psychology (educational and professional program "Psychology". VNPZ DSU, Dnipro, 2023.

Abstract content

In the modern conditions of the development of education in Ukraine, the priority tasks of the educational process are the formation of common human values in the younger generation in the process of their socialization.

As scientists (V. Alekseev, B. Volkov, I. Kon, etc.) note, during the crisis period of society, teenagers are rather unstable, morally unprepared and vulnerable. Modern teenagers are experiencing an acute crisis in the process of forming their value orientations. The state of crisis first manifests itself in the absence of fundamental values (the meaning of life, the concept of life, spirituality, patriotism, and much more). Almost all psychologists agree that adolescence is a very special phase of personality development.

Scientific novelty and practical significance of the obtained results:

- for the first time: at the empirical level, the dynamics of the development of value orientations in the gender aspect of high school students were investigated. Carrying out methodical support for monitoring the level of development of value orientations in students, the conclusions and suggestions formulated in the work can be used in the practical work of school psychologists, teachers and social workers.
- improved: problems of transformation of value orientations of older teenagers, the theoretical and empirical data obtained in the study complement the idea of the importance of the formation of age-related values of teenagers.
- further development was achieved: understanding the development of value orientations of high school students in the process of their socialization in the

educational environment; The results of empirical research can be used in the practical work of school psychologists, teachers, social workers and parents.

List of publications of the acquirer:

1. Петров А.О. ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ. Актуальні проблеми юриспруденції та психології: матер. III Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 30 листоп. 2022 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2022. 146 с.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТЬ

1.1 Теоретичне значення понять «цінності», «ціннісні орієнтації» особистості, трансформація ціннісних орієнтацій

1.2 Структура ціннісних орієнтацій

РОЗДІЛ 2 ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

2.1 Психологічні особливості підліткового віку

2.2 Фактори, що впливають на формування ціннісних орієнтацій старшокласників

2.3 Соціалізація особистості

РОЗДІЛ 3 ЕМПІРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТАРШОКЛАСНИКА: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, РЕЗУЛЬТАТИ

3.1 Мета, завдання та організація емпіричного дослідження

3.2 Методи та методи дослідження

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку освіти в Україні пріоритетними завданнями виховного процесу є формування у підростаючого покоління загальнолюдських цінностей у процесі його соціалізації.

Як зазначають науковці (В. Алексєєв, Б. Волков, І. Кон та ін.), у кризовий період суспільства підлітки є доволі-таки нестійкими, морально невідповідними та вразливими. Сучасні підлітки переживають гостру кризу в процесі формування своїх ціннісних орієнтацій. Кризовий стан спочатку проявляється у відсутності фундаментальних цінностей (сенсу життя, поняття життя, духовності, патріотизму та багато іншого). Практично всі психологи сходяться на думці, що підлітковий вік є дуже особливою фазою розвитку особистості [8; 36; 41; 48; 54].

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити трансформацію та розвиток ціннісних орієнтацій та психологічних особливостей у старших підлітків.

Для досягнення мети дослідження необхідно було вирішити наступні задачі:

- підкреслити теоретичне значення поняття ціннісних орієнтацій особистості;
- Визначення найважливіших факторів, що впливають на формування ціннісних орієнтацій старшокласників;
- підбирати психодіагностичні методи для емпіричного дослідження;
- провести емпіричне дослідження, логічний та математико-статистичний аналіз отриманих результатів.

Предмет дослідження: Цінності як чинник формування особистості.

Предмет дослідження: Формування психологічного змісту предметних цінностей та їх вплив на розвиток особистості.

Концептуальна гіпотеза: це припущення про те, що ціннісні орієнтації старших підлітків змінюються на етапі їх соціалізації, цінність типів цінностей залежить від статевих особливостей старшокласників.

Методи дослідження: У дослідженні використовувалися наступні методи: теоретичний (аналіз, узагальнення); емпіричні (спостереження, бесіда, методи психодіагностики (анкетування, тест-опитувальник)); математико-статистичні (метод середніх значень і кореляційний аналіз).

У роботі були використані такі методи:

1. «Збір ціннісних орієнтацій шляхом ранжування списку цінностей» (анкета) М. Рокіч.
2. «Дослідження цінностей особистості» Ш. Шварца та М. Рокіча
3. «Ціннісні орієнтації» О.В. Моткова, Т. Огневой.
4. «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості» С.С. Бубнова.
5. «Тестове дослідження культури та ціннісних орієнтацій» Дж. Таузенд.
6. «Діагностика особистості на основі мотивації успіху» та «Діагностика особистості на основі мотивації уникнення успіху» Т.аЕг.
7. Методика С.Бема «Визначення ступеня андрогінності, маскулінності та фемінінності особистості».

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів:

- *вперше*: на емпіричному рівні досліджено динаміку розвитку ціннісних орієнтацій у гендерному аспекті старшокласників. Проводячи методичний супровід моніторингу рівня розвитку ціннісних орієнтацій в учнів, сформульовані в роботі висновки та пропозиції можуть бути використані в практичній роботі шкільних психологів, педагогів та соціальних працівників.

- *удосконалено*: проблеми трансформації ціннісних орієнтацій старших підлітків, отримані в дослідженні теоретичні та емпіричні дані доповнюють уявлення про важливість формування вікових цінностей підлітків.

- *досягнуто* подальшого розвитку: розуміння розвитку ціннісних орієнтацій старшокласників у процесі їх соціалізації в освітньому середовищі; Результати емпіричного дослідження можуть бути використані в практичній роботі шкільних психологів, педагогів, соціальних працівників та батьків.

Підтвердження результатів роботи та публікація. Результати дослідження можуть бути використані в роботі практичних психологів загальноосвітніх навчальних закладів при організації психологічної допомоги підліткам у кризових ситуаціях, а також у навчально-виховному процесі – при створенні педагогічних та методичних матеріалів, тренінгових програм.

1. «Формування ціннісних орієнтацій особистості старшокласника». Магістерська програма «Актуальні проблеми психології 21 століття: Погляд у майбутнє». Випуск 1. С. 5-9.

2. «Ціннісні орієнтації та моделі поведінки підлітків в умовах соціальної незахищеності та небезпеки» СВІТ НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ. Підсумок доповідей VI ст. Міжнародна науково-практична конференція Лондон, Велика Британія, 14-16. Січень 2021. С. 990-994.

Структура роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, підрозділів, заключних зауважень, списку літератури, що містить 136 статей та 11 додатків.

ВИСНОВКИ

На основі вивчення та аналізу наукової психологічної літератури зроблено наступні висновки:

Цінності - це соціально значущі для особистості, суспільства в цілому, матеріальні, соціальні об'єкти, духовна діяльність людини та її результати; визнані суспільством і поділяються більшістю людей уявлень про те, що таке доброта, справедливість, патріотизм, романтичне кохання, дружба тощо. Ціннісні орієнтації — це вибіркове ставлення людини до матеріальних і духовних цінностей, система її установок, переконань, уподобань, виражених у свідомості та поведінці, спосіб розрізнення об'єктів за їх значимістю.

Ціннісні орієнтації — це найважливіші елементи внутрішньої структури особистості, що визначаються життєвим досвідом особистості, сукупністю її переживань. Вони відрізняють істотне і важливе для конкретної людини від несуттєвого. З цієї причини ціннісні орієнтації є важливим фактором, що визначає мотивацію вчинків і вчинків людини. Ціннісні орієнтації — внутрішній компонент самовідчуття людини, який впливає на її мотиви, інтереси, установки, потреби.

Усвідомлення цінностей є одним з найважливіших і вирішальних факторів розвитку особистості.

Проблема формування ціннісних орієнтацій особливо актуальна для молоді. У підлітка вперше пробуджується інтерес до свого внутрішнього світу, який проявляється в егоїзмі і рефлексії на власні переживання, думки, кризи колишнього дитячого ставлення до себе і світу, негативізмі, невпевненості в собі, розладі авторитетні особи. . У підлітковому віці відбувається перехід від свідомості до самопізнання, «викристалізовується» особистість.

У сучасній Україні спостерігається певне моральне падіння молоді, що означає зміну ціннісних орієнтацій людей під впливом різних обставин. Можна сказати, що сьогодні в країні формується нова морально-етична атмосфера. Відбувається переоцінка цінностей, їх творче переосмислення.

Розгорнулися суперечки щодо трансформації багатьох сфер людського життя, включаючи духовну, етичну та моральну поведінку. У цьому контексті стає зрозумілою особлива важливість ціннісних орієнтацій молоді. Тому завданням є цілісна організація виховного простору, яка б створювала умови для наповнення ціннісним змістом внутрішнього світу підлітка. Особливу роль у їх вирішенні відіграє духовно-моральне виховання, спрямоване на формування емоційно-мотиваційної сфери особистості. На основі цього було проведено емпіричне дослідження ціннісних орієнтацій молоді.

Дані, отримані в результаті дослідження, проведеного на базі учнів 8-10 класів, достовірно показали, що в результаті психокоректних заходів, спрямованих на зміцнення професійної мотивації, змінилися етичні та моральні норми взаємовідносин, як у середніх показниках за групу в цілому і в гендерному аспекті.

Запропонована гіпотеза про те, що структура ціннісних орієнтацій сучасних підлітків може змінюватися під час реалізації психокоректних заходів і що показники значущості типів цінностей залежать від статі підлітків, підтвердила практичну цінність проведених досліджень, які свідчать про те, що вони продемонстрували ефективність цілеспрямованої педагогічно-педагогічної професійної орієнтації та інтелектуально-моральної роботи, спрямованої на розвиток і зміну ціннісних орієнтацій молоді.

У наш час, коли так багато безладу і хаосу, напруги, всебічний педагогічний і виховний вплив на підлітків є вкрай важливим для виховання в них пріоритету загальнолюдських цінностей для глибокої насолоди здоровим і збалансованим життям, багатим на красу, макіяж і краса. Гармонія всього живого навіть у наш важкий час.